

პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი
PERIODICAL SCIENTIFIC JOURNAL
ПЕРИОДИЧЕСКИЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2346-8467

აგრო
AGRO
АГРО
NEWS

№5

ქუთაისი – Kutaisi – Кутаиси
2018

ჟურნალი წარმოადგენს
იმერეთის აგროეკოლოგიური ასოციაციის კავშირისა და
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აგრარული ფაკულტეტის
პერიოდულ-სამეცნიერო გამოცემას

სარედაქციო კოლეგია:

ლორთქიფანიძე როზა – (მთავარი რედაქტორი);

ავალიშვილი ნინო (სწავლული მდივანი);

წევრები: ურუშაძე თენგიზი; პაპუნძე ვანო; შაფაკიძე ელგუჯა; ასათიანი რევაზი; კოპალიანი როლანდი; ჯაბნიძე რევაზი; კინწურაშვილი ქეთევანი; მიქელაძე ალექსანდრე; ჭაბუკიანი რანი; ქობალია ვახტანგი; ფრუიძე მაყვალა; ჩახჩიანი-ანასაშვილი ნუნუ; დოლბაია თამარი; ყუბანიშვილი მაკა; კელენჯერიძე ნინო; ყიფიანი ნინო; ხელაძე მაია; კილასონია ემზარი; კველიშვილი მანანა; ჩხიროძე დარეჯანი; ჯობავა ტრისტანი; წიქორიძე მამუკა; თავბერიძე სოსო; თაბაგარი მარიეტა; კილაძე რამაზი; მეტრეველი მარიამი; გვალაძე გულნარა; ნემსაძე მარიამი.

სარედაქციო კოლეგიის საზღვარგარეთის წევრები:

იოფე გრიგორი (აშშ); კავალიაუსკას ვიდასი (ლიტვა); ჩუხნო ინა (უკრაინა); ბელოკონევა-შიუკაშვილი მარინა (პოლონეთი); გასანოვი ზაური (აზერბაიჯანი); მამმადოვი რამაზანი (თურქეთი); სანტროსიანი გაგიკი (სომხეთი); სალინდიოვი ულტემურატი (ყაზახეთი).

The magazine is a periodical scientific publication of
Imereti Agro-ecological Association and
Akaki Tsereteli State University Faculty of Agrarian Studies.

EDITORIAL BOARD

Lortkipanidze Roza – (Editor in Chief);

Avalishvili Nino – (Academic Secretary);

Members: Urushadze Tengiz; Papunidze Vano; Shpakidze elguja; Asatiani Revaz; Kopaliani Roland; Jabnidze Revaz; Kintsurashvili Ketevan; Mikeladze Aleksandr; Chabukiani Rani; Qobalia Vaxtang; Fruidze Makvala; Chachkhiani-Anasashvili Nunu; Dolbaia Tamar; Kubaneishvili Maka; Kelendjeridze Nino; Kipiani Nino; xeladze Maia; Kilasonia Emzar; Kevlishvili Manana; Chxirodze Daredjan; Jobava Tristan; Tsiqoridze Mamuka; Tavberidze Coco; Tabagari Marieta; Kiladze Ramaz; Metreveli Mariami; Gvaladze Gulnara; Nemsadze Mariam.

FOREIGN MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Ioffe Grigory (USA); Kavaliauskas Vidas (Litva); Chuxno Inna (Ukraine); Belokoneva-Shiukashvili Marina (Poland); Gasanov Zaur (Azerbaijan); Mammadov Ramazan (Turkey); Santrosian Gagik (Armenia); Sagyndykov Ultemurat (Kazakhstan).

Журнал представляет
Периодическое научное издание
Союза агроэкологической ассоциации Имерети и
Аграрного Факультета Государственного Университета Акакия Церетели

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Лорткипанидзе Роза – (главный редактор);

Авалишвили Нино – (Ученый Секретарь);

Члены: Урушадзе Тенгиз; Папунидзе Ван; Шафакидзе Элгуджа; Асатиани Реваз; Копалиани Роланд; Джабнидзе Реваз; Кинцурашвили Кетеван; Микеладзе Александр; Чабукиანი Рани; Кобалия Вахтанг; Фруидзе Маквала; Чачхиანი-Анасашвили Нуну; Долбая Тамар; Кубанеишвили Мака; Келенджеридзе Нино; Кипиანი Нино; Хеладзе Маия; Киласония Эмзар; Кевлишвили Манана; Чхиродзе Дареджан; Джобавა Трისტан; Цикоридзе Мамука; Тавберидзе Сосо; Табагари Мариета; Киладзе Рамаз; Метревели Мариам; Гваладзе Гульнара; Немсадзе Мариам.

ЗАРУБЕЖНЫЕ ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Иоффе Григори (США); Кавалиаускас Видас (Литва); Чухно Инна (Украина); Белоконева-Шиукашвили Марина (Польша); Гасанов Заур (Азербайджан); Маммадов Рамазан (Турция); Сантросян Гагик (Армения); Сагиндигов Ултемурат (Казахстан)

შინაარსი

1 აგროკულტურის მეცნიერებათა
AGRICULTURAL SCIENCES
АГРОФИЗИОЛОГИЯ

როლანდ კოპალიანი, ვლადიმერ უგულავა, ლია კოპალიანი, მარიეტა თაბაგარი, შორენა კაპანაძე – რიგთაშორისების მოვლის ზოგიერთი ხერხის გავლენა თბილის ფესვთა სისტემისა და მიწისზედა ორგანოების განვითარებაზე სამეგრელოს პირობებში	7
Roza Lortkipanidze, Nino Kelenjeridze, Natalia Santeladze – The genesis of Wetland Soils and Agronomic Characteristics in Samegrelo Region	12
Nunu Chachkhiani – Anasashvili – Results of effective insecticides test against Spanish red scales (Chrysompholus dictyospermi Morg)	15
ვახტანგ ქობალაია – მიკრომცნობა ციტრუსოვანთა უვირუსო სარგავი მასალის მისაღებად	17
მაკა ყუბანეიშვილი – თესვის ვადების გავლენა იონჯას მოსავლიანობაზე იმერეთის პირობებში	20
Demetre Lipartia – Definition of the efficiency of water soluble fertilizers on the experimental hazelnut field	26
Roza Lortkipanidze, Nino Avalishvili, Maia Kheladze, Levan Shavadze – Agroecological Monitoring of Dark (Brown) Soils in Imereti Region	28
ნელი კელენჯერიძე – წიადაგის არეს რეაქცია და მისი მნიშვნელობა სოფლის მეურნეობაში	31
ნინო ხონელიძე, ნუნუ დიაკონიძე – ქუთაისის ბოტანიკური ბაღისა და მისი შემოგარენის ბუნებრივად მოზარდი (ველური) ბალახოვანი მცენარეები	36
ნინო ავალიშვილი – ძვირფასი ქვების გათლა-დამუშავება	42
Demetre Lipartia – BMSB monitoring in Samegrelo	45
ლუიზა გორგოძე, ელენე ხუციშვილი – ვერცხლისფერი პირთეთრას - <i>Cerastium argenteum</i> M. Bieb. კულტურა ქუთაისის ბოტანიკურ ბაღში	47
მაყვალა ფრუიძე, ეკატერინე ბენდელიანი, შორენა ჩაკვეტაძე – ფშატით (<i>Elaeagnus</i>) გამდიდრებული ჩაის წარმოება	51
ეკატერინე კახნიაშვილი – ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებებით გამდიდრებული ტაბლეტირებული ჩაის წარმოება	59
თამარ კოპალიანი – კავკასიური დეკას ფოთლები – „მატეს“ ტიპის ჩაის მიღების ალტერნატიული ნედლეული	64

ვლადიმერ უგულავა, ქეთევან ქუთელია, თორნიკე ხელაძე – აგროკლიმატური ფაქტორის გავლენა აქტინიდიის (კივი) მცენარის ზრდა-განვითარებაზე ქუთაისის პირობებში _____ 72

მარინა კუცია – ქუთაისის ბოტანიკური ბაღის დეკორატიულ მცენარეთა ფიტოსანიტარული რისკების დადგენა _____ 76

2 ბიზნესის ადმინისტრირება
BUSINES ADMINISTRATION
АДМИНИСТРИРОВАНИЕ БИЗНЕСА

გულადი თხილაიშვილი, ნანა ჯაბნიძე – საქართველოს სასურსათო პროდუქციის იმპორტ-ჩანაცვლების ძირითადი ტენდენციები _____ 89

მანანა ბანძელაძე, დარეჯან ჩხიროძე – ზნეობრივი და ეკოლოგიური განათლების როლი საზოგადოების განვითარებაში _____ 94

4 მულტიდისციპლინარული ღარბები
MULTIDISCIPLINARY BRANCHES
МЕЖДУДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ОТРАСЛИ

Хачапуридзе Автандил – Особенности питания иностранных граждан _____ 99

2 ბიზნესის ადმინისტრირება BUSINESS ADMINISTRATION АДМИНИСТРИРОВАНИЕ БИЗНЕСА

საქართველოს სასურსათო პროდუქციის იმპორტ-ჩანაცვლების ძირითადი ტენდენციები

გულადი თხილაიშვილი

ეკონომიკის დოქტორი, ბათუმის სახელმწიფო საზღვაო აკადემია, ბიზნესისა და მართვის ფაკულტეტი, ხარისხის უზრუნველყოფის სამსახურის უფროსი, ბათუმი, საქართველო

ნანა ჯაბნიძე

სოფლის მეურნეობის დოქტორი, საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ტბელ აბუსერისძის სასწავლო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი, ბათუმი, საქართველო

21-ე საუკუნეში საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოება დიდი რისკის ქვეშ დგას. სამწუხაროდ 80-85% სასურსათო პროდუქციის იმპორტი ხორციელდება, მხოლოდ 15-20% ვაკმაყოფილებთ სასურსათო ბაზარს ეროვნული პროდუქციით და 90-იანი წლების შემდეგ დადებითი ბალანსი აღარ გვაქვს. მიგვაჩნია, რომ აღნიშნული პრობლემის მოგვარებას სჭირდება სისტემური და კომპლექსური მიდგომა, რაც გულისხმობს ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის სიკეთეების გამოყენებას, იმპორტჩანაცვლებადი დარგების სუბსიდირებას და ხელშეწყობას, ანტიდემპინგური და ანტიმონოპოლიური კანონის ამოქმედებას.

აგრო-სასურსათო უზრუნველყოფა უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს ქვეყნის სოციალურ თუ ეკონომიკურ განვითარების საკითხში. მისი განვითარება მნიშვნელოვანდაა დაკავშირებული მაღალკვალიფიციური და აგრარული დარგის საშუალო და წვრილი, ფერმერული და კოოპერატიული მეურნეობების განვითარებაზე. მსოფლიოს ყველა წამყვანი ქვეყანა, რომელიც დღეისათვის აგრო-ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციაშია გაერთიანებული, მხოლოდ მთლიანი შიდა პროდუქციის მაჩვენებლით არ ინტერესდება. ამ ქვეყნებში მთავრობა მოსახლეობას ეკითხება, თუ რამდენად კმაყოფილია საბინაო პირობებით¹, შემოსავლების დონით, სამსახურით, საცხოვრებელი ინფრასტრუქტურით, განათლებისა და ჯანმრთელობის ხარისხით და მმართველობის ეფექტურობით.

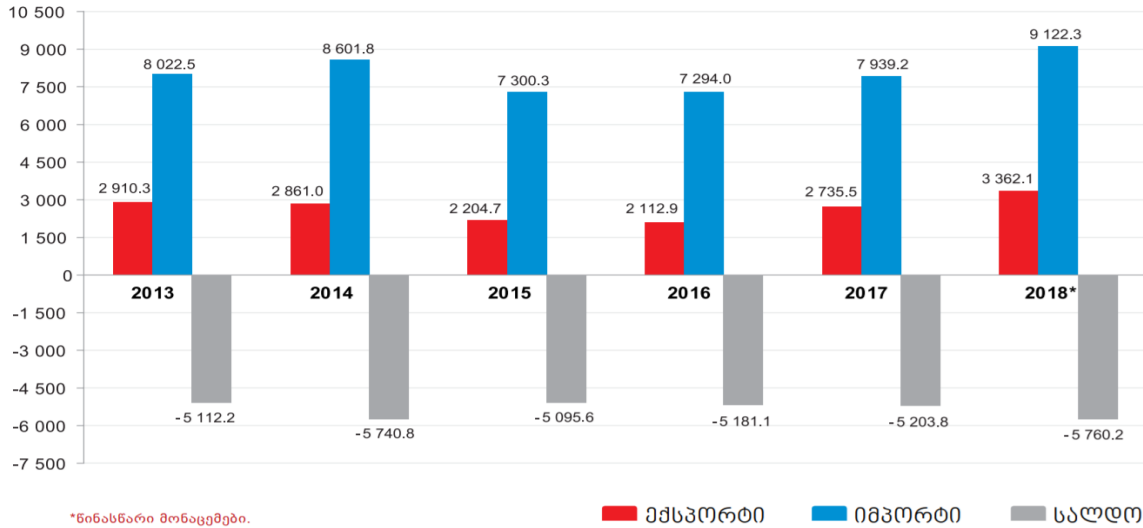
საბჭოთა კავშირის დაშლიდან დღემდე, გონივრული და თანმიმდევრული ეკონომიკური პოლიტიკის დეფიციტი ქართული სახელმწიფოს მუდმივი თანამგზავრია. შედეგად, მსოფლიო ბანკის მონაცემებით, საქართველო პოსტსაბჭოთა სივრცეშიც კი ქვეყნების იმ მცირერიცხოვან ჯგუფს მიეკუთვნება, რომლებმაც 2010 წლისათვის ერთ მოსახლეზე გათვლილი მთლიანი შიდა პროდუქციის რეალური მოცულობით არა თუ ვერ გასცდა 1990 წლის საკუთარ მაჩვენებელს, არამედ ჩამორჩა მას (იგი 25%-ით ნაკლებია 1990 წლის მაჩვენებელზე).²

¹ Better Life Index, OECD. განთავსებულია ვებ-გვერდზე: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/>

² საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მიმართულებები. ეკონომიკური და სოციალური განვითარება- სოფლის მეურნეობის განვითარება. თბილისი 2012.

დიაგრამა N1: საგარეო ვაჭრობის ზოგადი მაშვენებლები 2013-2018 წწ.
(მლნ. აშშ დოლარი)

წყარო: საქ. სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. საქონლით საგარეო ვაჭრობა საქართველოში 2018.

დიაგრამა N1 ნათლად ჩანს 2018 წელს საქართველოში საქონლით საგარეო სავაჭრო ბრუნვა (არადეკლარირებული ვაჭრობის გარეშე) 12 484.4 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, რაც წინა წლის შესაბამის მაჩვენებელს 17.0 პროცენტით აღემატება. აქედან ექსპორტი 3 362.1 მლნ. აშშ დოლარს შეადგენს (22.9 პროცენტით მეტი), ხოლო იმპორტი 9 122.3 მლნ. აშშ დოლარს (14.9 პროცენტით მეტი). საქართველოს უარყოფითმა სავაჭრო ბალანსმა 2018 წელს 5 760.2 მლნ. აშშ დოლარი და საგარეო სავაჭრო ბრუნვის 46.1 პროცენტი შეადგინა. ამავე პერიოდში ექსპორტმა რეექსპორტის გარეშე 2 297.1 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, რაც 11.0 პროცენტით აღემატება წინა წლის შესაბამის მაჩვენებელს.³ ექსპორტის პოზიტიური ტენდენცია ძირითადად ბაზრების დივერსიფიკაციით არის განპირობებული და არა დივერსიფიცირებული პროდუქციის საექსპორტო პოტენციალით.

2015 წლის სოფლის მეურეონობის სტრატეგიული განვითარების მონაცემებით ქვეყანაში აგროსასურსათო პროდუქციის იმპორტის ღირებულებამ ერთ მილიარდ აშშ დოლარს გადააჭარბა. იმპორტის ზრდის პარალელურად ჩამოყალიბდა ადგილობრივი წარმოების შემცირების ნეგატიური ტენდენცია. შემცირდა თითქმის ყველა სახის პროდუქციის საკუთარი წარმოებით თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებლები, რამაც ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებას სერიოზული პრობლემები შეუქმნა. აღნიშნული ტენდენცია განსაკუთრებით დამაფიქრებელია გაეროსა და მსოფლიო ბანკის პროგნოზის ფონზე, რომლის მიხედვითაც მიმდინარე საუკუნის 40-50-იან წლებში მსოფლიოში მწვავე

³ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. საქონლით საგარეო ვაჭრობა საქართველოში 2018.

სასურსათო კრიზისია მოსალოდნელი.⁴

მნიშვნელოვანი პრობლემა, რომელსაც ადგილობრივი ფერმერები აწყდებიან, ესაა ანტიდემპინგურ ღონისძიებათა არაეფექტურად გამოყენება, ეროვნული სასურსათო უსაფრთხოების გადაწყვეტის საკითხში. სურსათით თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებელი ეროვნულ დონეზე სასურსათო უსაფრთხოების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მაჩვენებელია. იგი გულისხმობს ქვეყნის მოსახლეობის სურსათზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილებას ადგილობრივი რესურსების მაქსიმალურად გამოყენების ხარჯზე. ამასთან განსაზღვრულია ის მინიმუმიც, რომელიც რეკომენდებულია ქვეყნისათვის სასურსათო უსაფრთხოების დონედ. ეს დონე სხვადასხვა შეფასებით 80-85%-ის ფარგლებში უნდა მერყეობდეს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოება დარღვეულად მაშინ ითვლება, თუ ქვეყანაში მოხმარებული სურსათის 15-20%-ზე მეტი იმპორტულია. საქართველოში კი ამჟამად მოსახლეობის სურსათით დაკმაყოფილება 80%-ზე მეტი იმპორტული სურსათით ხდება. მოსახლეობის სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაზე დიდ გავლენას ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების დონე ახდენს, სურსათის სამამულო წარმოების პოტენციალი, მისი გამოყენების დონე, მოსახლეობის შემოსავალი, მსყიდველუნარიანობა და სხვა.⁵

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ საქართველოში დღემდე სამუშაო ძალის უდიდესი ნაწილი თვითდასაქმებულია და ძირითადად სოფლის მეურნეობაშია კონცენტრირებული, რომელიც მთლიანი შიდა პროდუქტის 8.2%-ს შეადგენს. საქართველოში სამუშაო ძალის რაოდენობა (დასაქმებულები + უმუშევრები) 2015-2016 წლებში 2021.5 ათასი კაციდან 1998.3 ათას კაცამდე მერყეობდა. დასაქმებულთა უმეტესობა თვითდასაქმებულია. საქსტატის მონაცემთა მიხედვით, თვითდასაქმებულთა კატეგორია უმეტესად სოფლის მეურნეობაშია კონცენტრირებული, სადაც მათი წილი 48%-ს შეადგენს. 2016 წელს, დასაქმებულთა მთლიან რაოდენობაში თვითდასაქმებულთა და დაქირავებულთა წილები, შესაბამისად, 57.3% და 42.3% იყო. ამავდროულად, 2016 წელს, დაქირავებულ თანამშრომელთა რაოდენობა წინა წელთან შედარებით უმნიშვნელოდ 1.1%-ით, ხოლო თვითდასაქმებულთა რაოდენობა 0.7%-ით შემცირდა. საინტერესოა, რომ დასაქმებისა და უმუშევრობის დონე 0.2%-ით შემცირდა. იმავე პერიოდში უმუშევართა რაოდენობა 6.5 ათასი კაცით შემცირდა. 2016 წელს უმუშევრობის დონე ქალაქში უფრო მაღალი იყო, ვიდრე სოფლად (21.1% და 5.0%), ძირითადად სოფლის მეურნეობაში დასაქმების გამო.⁶

ჩვენი აზრით, ზემოთ აღნიშნული ინფორმაციიდან გამომდინარე ქვეყანაში დიდ

⁴ საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგია 2015 - 2020 წწ. თბილისი 2015. (გვ.12)

⁵ კოლუაშვილი პ., ჩხეიძე შ., აგრო-პრეს ნიუსის სასურსათო უსაფრთხოების დაცვა მთავრობის უპირველესი მოვალეობაა. „სიღარიბე სასურსათო უსაფრთხოების განუხორციელებლობის ძირითადი მიზეზია“ განთავსებულია ვებ-გვერდზე: <http://agronews.ge/9282-2/>

⁶ „მოსახლეობის კეთილდღეობის კვლევის“ მოკლე მიმოხილვის ანგარიში შეიმუშავა „ანალიზისა და კონსულტაციის ჯგუფმა“ გაეროს ბავშვთა ფონდთან თანამშრომლობით 2018. (გვ. 7) tbilisi@unicef.org www.unicef.ge <http://data.unicef.ge>

პრობლემას წარმოადგენს დასაქმების საკითხი. წარმოდგენილი ინფორმაციით ჩანს, რომ შრომისუნარიანი მოსახლეობის 57% სოფლადაა დასაქმებული და სასოფლო - სამეურნეო აქტივობებით ირჩენს თავს. დასაქმება პირდაპირ კავშირშია როგორც საერთო განათლების დონეზე, ასევე ინდივიდუალური კვალიფიკაციის დეფიციტზე. ქვეყანაში ტრადიციული მეთოდით აგრარული წარმოება ვერ უწევს კონკურენციას მსხვილ იმპორტიორ ფირმებს, რომლებიც უზრუნველყოფილნი არიან მოწინავე ტექნიკით და თანამედროვე ტექნოლოგიებით.

თითქმის ყველა ქვეყნისთვის სოფლის მეურნეობის ხელშეწყობა და განვითარება პრიორიტეტად განიხილება, რადგანაც ის უზრუნველყოფს სასურსათო უსაფრთხოების გარანტს. სოფლის მეურნეობა მუდმივად საჭიროებს სახელმწიფოს მხარდაჭერას და პერმანენტულ ინვესტირებას. ჯერ კიდევ გასული საუკუნის დასაწყისში აღნიშნავდა ერის მამა ილია ჭავჭავაძე სოფლის და სოფლად მაცხოვრებელ მოსახლეობის ხელშეწყობაზე - „ჩვენი ეკონომიკური ძალღონე ჯერ კიდევ სოფელია და სოფლური მეურნეობა, ამიტომაც ჩვენი სრული ყურადღება სოფელს უნდა თავს დასტრიალებდეს, მარტო სოფელს უნდა ეკუთვნოდეს, თუ სამუდამოდ არა, ჯერ ხანად მაინცა“. გარდა ამისა ილია ჭავჭავაძეს გააზრებული ქონდა ეროვნული ზნეობრივი ღირებულებებისა და ერის ტრადიციული სამეურნეო მახასიათებლების ერთიანობა. „ჩვენებური გლეხი ბინადარი კაცია, საცა დაბადებულა, იქ მკვიდრად ფეხ-მოკიდებულია და ღრმად ფესვგადგმული. იგი თავის მამა-პაპულ ბინაზედ დამოკიდებულია მარტო საეკონომიო ანგარიშით კი არა, არამედ სულითაც და გულითაც, ესე იგი ზნეობითაც შემსჭვალულია. მისი სოფელი სამკვიდროა, თვითონ „მკვიდრია“ თავის სოფლისა და სხვა თავ-მოსაწონებელი სახელი არ იცის“.⁷

ჩვენი აზრით, თუ სათანადოდ გამოვიყენებთ იმ სიკეთეებს, რასაც ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცია (ვმო) გვთავაზობს, შესაძლებელია ეროვნული სასურსათო უსაფრთხოების პრობლემის ნაწილობრივ მოგვარება. სწორედ ვმო გვამცხვს შესაძლებლობას გამოვიყენოთ საბაჟო მოსაკრებლები უცხოური ქვეყნის ექსპორტის სუბსიდირების პროპორციულად. ანტიდემპინგური და ანტიმონოპოლიური კანონის ამოქმედება, კოოპერატიული მეურნეობების გაძლიერება და ეროვნული აგრარული (სასურსათო) წარმოების სუბსიდირება ხელს შეუწყობს ადგილობრივ მეწარმეს კონკურენტუნარიანი იყოს ბაზარზე და შეძლებს კოოპერაციული მეურნეობების მეშვეობით შესაბამისი ბაზრის სეგმენტის ათვისებას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო. საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგია 2015 - 2020 წწ. თბილისი 2015. (გვ.12). განთავსებულია ვებ-გვერდზე:
<file:///C:/Users/user/Downloads/%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A>

⁷ კოდუაშვილი პ., საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა. „ორი ილია საქართველოს სოფლის მეურნეობის შესახებ“ 2009.

- [2%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%90.pdf](#)
- კოლუაშვილი პ., ჩხეიძე შ., აგრო-პრეს ნიუსი სასურსათო უსაფრთხოების დაცვა მთავრობის უპირველესი მოვალეობაა. „სიღარიბე სასურსათო უსაფრთხოების განუხორციელებლობის ძირითადი მიზეზია“. თბილისი 2017. განთავსებულია ვებ-გვერდზე: <http://agronews.ge/9282-2/>
  - Better Life Index, OECD. განთავსებულია ვებ-გვერდზე: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/>
  - საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების მიმართულებები. ეკონომიკური და სოციალური განვითარება- სოფლის მეურნეობის განვითარება. თბილისი 2012. განთავსებულია ვებ-გვერდზე: https://www.slideshare.net/gdri_ge/ss-13964705
  - საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური. საქონლით საგარეო ვაჭრობა საქართველოში 2018. განთავსებულია ვებ-გვერდზე: [http://www.geostat.ge/cms/site_images/files/georgian/bop/saqonlit%20sagareo%20vachroba%20saqartveloshi%2021.01.2019%20\(geo\).pdf](http://www.geostat.ge/cms/site_images/files/georgian/bop/saqonlit%20sagareo%20vachroba%20saqartveloshi%2021.01.2019%20(geo).pdf)
  - „მოსახლეობის კეთილდღეობის კვლევის“ მოკლე მიმოხილვის ანგარიში შეიმუშავა „ანალიზისა და კონსულტაციის ჯგუფმა“ გაეროს ბავშვთა ფონდთან თანამშრომლობით 2018. tbilisi@unicef.org www.unicef.ge <http://data.unicef.ge> განთავსებულია ვებ-გვერდზე: http://unicef.ge/uploads/WMS_brochure_unicef_geo_web.pdf
  - კოლუაშვილი პ., საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა „ორი ილია საქართველოს სოფლის მეურნეობის შესახებ“. 2009 თბილისი. განთავსებულია ვებ-გვერდზე: <http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-01000-00---off-0periodika--00-1---0-10-0---0---0prompt-10---4-----0-11--11-ka-50---20-about---00-3-1-00-0-0-11-1-0utfZz-8-00&a=d&cl=CL2.7&d=HASH01a1bb460dc9d746bbf59c71.19.1>

Core Inclinations of Import Substitute Products in Georgia

Guladi Tkhalishvili

PhD of Economics Batumi State Maritime Academy Head of Quality Assurance Service of Faculty of Business and Management, Batumi, Georgia

Nana Jabnidze

PhD of Agriculture, professor at Georgian Patriarchate Teaching University of St. Tbel Abuseridze, Batumi, Georgia

Abstract

In the article is provided information about agro-food provision role in the socio-economic development of the country. Its expansion is important for the development of medium and small, farming and cooperatives of high-quality in agrarian sector. Since collapse of the Soviet Union, the shortage of a reasonable and consistent economic policy is a constant comrade of Georgia. by 2010 results, Georgia belongs to a small group of countries in the post-Soviet space, which did not exceed its own index of GDP to 1990's result, but it declined (it was 25% less than the result of 1990s).

The main problem faced by local farmers is an inefficient use of anti-dumping measures in the issue of national food safety. In our opinion, due to the above-mentioned information, the

problem of employment is a big problem of the country, the data demonstrates that 57% of the working population is employed in rural areas and is engaged in agricultural activities. Employment is directly related to the level of common education as well as individual qualification deficiencies. the traditional method of agricultural production cannot compete with the large importing firms, which are provided with advanced equipment and modern technology.

We think, if we use the benefits that offers the World Trade Organization (WTO), it can be partially solved by the national food security problem. That will give us a sense to use the WTO customs duties on exported subsidies food products. An anti-dumping and anti-monopoly law, will strengthen the cooperative farms and with support of subsidizing the national agrarian (food) production will contribute the prospects to entrepreneur to be competitive in the food market and cooperative farms will obtain appropriate market segment in Georgia.